

SEGÉDLET AZ ÉRETTSÉGI ISMÉTLÉSHEZ¹

1. AZ ÓKOR ÉS KULTÚRÁJA	
Érettségi témák	
<p>Középszint Az athéni demokrácia működése a Kr.e. 5. században. Julius Caesar egyeduralmi kísérlete. A görög-római hitvilág. Az antikvitás kiemelkedő kulturális emlékei. A zsidó vallás fő jellemzői. A kereszténység kialakulása és főbb tanításai.</p>	<p>Emelt szint Octavianus hatalomra jutása és a principátus Augustus idején. Az ókori keleti civilizációk vallási és kulturális jellemzői. A görög filozófia kimagasló képviselői (Platón, Arisztotelész). A kereszténység államvallássá válása.</p>
Kerettantervi kulcsfogalmak, adatok	
<p>Kulcsfogalmak: Társadalom, társadalmi csoport, népesedés, népességrobbanás, migráció, életmód, város, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági kapcsolat, gyarmatosítás, árutermelés, pénzgazdálkodás, kereskedelem, piac, kereskedelmi mérleg, piaci egyensúly, gazdasági válság, adó, politika, állam, államforma, hatalmi ág, egyeduralom, birodalom, demokrácia, királyság, köztársaság, császárság, önkényuralom, diktatúra, politikai párt, polgárjog, szuverenitás, kultúra, vallás, monoteizmus (egyistenhit), politeizmus (többistenhit), vallásüldözés, vallásszabadság.</p> <p>Fogalmak: régészet, homo sapiens, őskor, ókor, őskőkorszak, újkőkorszak, zsákmányoló életmód, szerszámkészítés, mágia, bronzkor, vaskor, nemzetség, despotizmus, városállam, öntözéses földművelés, buddhizmus, brahmanizmus, egyistenhit, zsidó vallás, Krisztus előtt, Krisztus után, évtized, évszázad, emberöltő, fáraó, piramis, hieroglifa, ékírás, betűírás, múmia, Biblia, Ószövetség, héber Biblia, mítosz, mitológia, városállam, polisz, olimpia, arisztokrácia, démosz, türannisz, népgyűlés, Akropolisz, esküdtbíró, demagógia, sztratégosz, cserépszavazás, filozófia, hellenizmus, patrícus, plebejus, consul, senatus, dictator, néptribunus, légió, rabszolga, provincia, triumvirátus, principatus, limes, dominatus, jeruzsálemi szentély, Újszövetség, diaszpóra, apostol, Biblia, egyház, püspök, zsinat, barbár, népvándorlás,</p> <p>Személyek: Kheopsz, Hammurapi, Salamon, I. Dareiosz, Mózes, Buddha, Konfuciusz, Ádám, Éva, Noé, Mózes, Zeusz és a legfontosabb görög istenek, Szolón, Kleiszthenész, Periklész, Pheidiasz, Hérodotosz, Thuküdidész, Platón, Arisztotelész, Nagy Sándor, Romulus, Hannibál, a Gracchus-testvérek, Marius, Sulla, Julius Caesar, Antonius, Augustus, Názáreti Jézus, Mária, József, Péter apostol, Pál apostol, Constantinus, Attila.</p> <p>Topográfia: ókori Kelet, „termékeny félhold”, Mezopotámia, Nílus, Egyiptom, Palesztina, Perzsia, India, Kína, Babilon, Jeruzsálem, Balkán-félsziget, Olümposz, Olümphia, Athén, Spárta, Perzsa Birodalom, Marathón, Peloponnészosz, Makedónia, Alexandria, .Itáliai-félsziget, Róma, Karthágó, Szicília, Római Birodalom, Actium, Konstantinápoly, Pannónia, Aquincum, Sopianae, Savaria, Júdea, Betlehem</p> <p>Kronológia: Kr. e. 8000 körül (az újkőkorszak kezdete), Kr. e. 3000 körül (az első államok kialakulása, az Egyiptomi Birodalom egyesítése), Kr. e. XVIII. század (Hammurapi uralkodása), Kr. e. X. század (a zsidó állam fénykora), Kr. e. 776 (az első feljegyzett olimpia játékok), Kr. e. 753 (Róma hagyomány szerinti alapítása), Kr. e. 510 (a római köztársaság létrejötte), Kr. e. 490 (a marathóni csata), Kr. e. V. század közepe (Athén fénykora, Periklész kora), Kr. e. 336–323 (Nagy Sándor uralkodása, Kr. e. 264-146 (a pun háborúk), Kr. e. 44 (Caesar halála), Kr. e. 31 (az actiumi csata), Kr. u. 70 (Jeruzsálem lerombolása), 313 (a milánói ediktum) 325 (a niceai zsinat), 395 (a Római Birodalom felosztása), Kr. u. 476 (a Nyugatrómai Birodalom bukása, az ókor vége).</p>	

¹ A 2017. január 1-től hatályos érettségi vizsgakövetelmények, illetve az OFI 5-8. és a 9-12. évfolyam kerettantervei alapján. A csak a hat- és nyolcosztályos gimnáziumok kerettantervében szereplő adatok tehát hiányoznak, mert nem valószínű, hogy azokat is kérdeznék.

2. A KÖZÉPKOR

Érettségi témák

Középszint

A hűbériség és a jobbágyság jellemzői.
Az uradalom és a mezőgazdasági technika.
A nyugati és a keleti kereszténység főbb jellemzői.
Hitélet és vallások (pl. keresztény, zsidó) – együttműködés és konfliktusok.
A középkori város és a céhes ipar.
Az iszlám vallás kialakulása és főbb tanításai.
A román és gótikus építészet; a reneszánsz kultúra.

Emelt szint

A Frank Birodalom történetének főbb állomásai.
A legfontosabb szerzetesrendek jellemzői (pl. *bencések, kolduló rendek*).
A rendi állam kialakulása és működése Angliában és Franciaországban.
Az Oszmán Birodalom kialakulása és főbb jellemzői.
Művelődés és írásbeliség a középkorban.

Kerettantervi kulcsfogalmak, adatok

Kulcsfogalmak: Társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, felemelkedés, lesüllyedés, népesedés, népességrobbanás, migráció, életmód, város, falu, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, termelési egység, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, gazdasági válság, adó, politika, állam, államforma, hatalmi ágak, egyeduralom, monarchia, királyság, császárság, államszervezet, közigazgatás, birodalom, szuverenitás, kultúra, vallás, monoteizmus, vallásüldözés.

Fogalmak: középkor, ortodox egyház, római katolikus egyház, pápa, szerzetes, kolostor, eretnek, vallási intolerancia, zsidóüldözés, bencés rend, kódex, feudalizmus, hűbériség, hűbérúr, hűbéres, jobbágy, robot, majorság, uradalom, vár, önellátás, nyomásos gazdálkodás, iszlám, Korán, kalifa, investitúra, inkvizíció, eretnokség, antijudaizmus, kolduló rend, rendi monarchia, középkori város, városi önkormányzat, hospes, céh, járvány, távolsági kereskedelem, levantei kereskedelem, Hanza, skolasztika, egyetem, céhkönyvnyomtatás, lovag, román stílus, gótika, reneszánsz, humanizmus, szultán, szpáhi, janicsár.

Személyek: Karolingok, Nagy Károly, Justinianus, Mohamed próféta, Szent Benedek, Aquinói Szent Tamás, VII. Gergely, Gutenberg.

Topográfia: Egyházi (Pápai) Állam, Bizánci Birodalom/Császárság, Mekka, Arab Birodalom, Frank Birodalom, Német-római Birodalom, Szentföld, Velence, Firenze.

Kronológia: 622 (Mohamed futása, a muszlim időszámítás kezdete), 732 (a frankok győzelme az arabok felett), 800 (Nagy Károly császárrá koronázása), 843 (a verduni szerződés), 1054 (az egyházszakadás), 1215 (a Magna Charta kiadása), 1453 (Konstantinápoly elfoglalása), XV. század (könyvnyomtatás)

3. A KÖZÉPKORI MAGYAR ÁLLAM MEGTEREMTÉSE ÉS VIRÁGKORA

Érettségi témák

Középszint

A magyar nép eredete, vándorlása és a honfoglalás.
Géza fejedelemsége és I. (Szent) István államszervező tevékenysége.
A tatárjárás és az ország újjáépítése IV. Béla idején
A középkori magyar állam megerősödése I. Károly idején.
Hunyadi Mátyás reformjai és külpolitikája.

Emelt szint

A honfoglaló magyarság életmódja.
Az új rend megszilárdulása Szent László és Könyves Kálmán idején.
Az Aranybulla.
I. (Nagy) Lajos törvényei és az Anjou-kori társadalom. Zsigmond király külpolitikája.
Hunyadi János törökellenes harcai.

Kerettantervi kulcsfogalmak, adatok

Kulcsfogalmak: Társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, felemelkedés, lesüllyedés, népesedés, népességrobbanás, népességfogyás, migráció, életmód, város, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, gazdasági válság, adó, politika, állam, államforma, hatalmi ág, egyeduralom, monarchia, királyság, államszervezet, közigazgatás, törvény, birodalom, szuverenitás, vallás, monoteizmus, vallásüldözés, kultúra.

Fogalmak: nyelvrokonság, hun, finnugor, őstörténet, őshaza, törzsszövetség, félnomád életmód, törzs, nemzetség, nagycsalád, fejedelem, táltos, kettős fejedelemség, honfoglalás, kalandozás, királyi vármegye, ispán, nádor, egyházmegye, királyi tanács, tized, szerviens, várjobbágy, vajda, Szent Korona, Aranybulla, nemesi vármegye, székely, szász, kun, tatár, bandérium, aranyforint, regálé, harmincad, kapuadó, szabad királyi város, bányaváros, mezőváros, úriszék, báró, köznemes, kilenced, ősiség, perszonalunió, kormányzó, végvár, végvári rendszer, rendi országgyűlés, rendkívüli hadiadó, füstpénz, fekete sereg, corvina.

Személyek: Attila, Álmos, Árpád, Géza fejedelem, I. (Szent) István, Koppány, Gellért püspök, I. (Szent) László, Könyves Kálmán, Anonymus, II. András, IV. Béla, Szent Margit, I. Károly, I. (Nagy) Lajos, Luxemburgi Zsigmond, Hunyadi János, Hunyadi Mátyás.

Topográfia: Urál, Magna Hungaria, Kazár Birodalom, Levédia, Etelköz, Vereckei-hágó, Kárpát-medence, Erdély, Augsburg, Pannonhalma, Esztergom, Székesfehérvár, Pozsony, Horvátország, Erdély, Dalmácia, Muhi, Buda, Visegrád, Nándorfehérvár.

Kronológia: IX. század (Etelköz), 895-900 (a honfoglalás), 955 (az augsburgi csata), 972–997 (Géza fejedelemsége), 997/1000-1038 (I. /Szent/ István), 1077-1095 (I. /Szent/ László), 1095-1116 (Könyves Kálmán), 1205-1235 (II. András), 1222 (az Aranybulla kiadása), 1235-70 (IV. Béla), 1241-42 (a tatárjárás), 1301 (az Árpád-ház kihalása), 1308-42 (I. Károly), 1342-82 (I. /Nagy/ Lajos), 1351 (I. /Nagy/ Lajos törvényei), 1387-1437 (Luxemburgi Zsigmond), 1444 (a várnai csata), 1456 (a nándorfehérvári diadal), 1458-90 (I. /Hunyadi/ Mátyás).

4. SZELLEMI, TÁRSADALMI ÉS POLITIKAI VÁLTOZÁSOK A KORA ÚJKORBAN (1492-1789)

Érettségi témák

Középszint

A földrajzi felfedezések és a kapitalista gazdaság jellemzői.
A lutheri és kálvini reformáció.
A katolikus megújulás.
A barokk stílus jellemzői.
Az alkotmányos monarchia jellemzői Angliában.
A felvilágosodás eszmerendszere és főbb képviselői források alapján.

Emelt szint

A 16-17. századi gyarmatosítás és a világgazdaság kialakulása.
A francia abszolutizmus XIV. Lajos korában.
Az Egyesült Államok létrejötte és alkotmánya.
Nagyhatalmi konfliktusok a 17-18. században (harmincéves háború, spanyol örökösödési háború, osztrák örökösödési háború, hétéves háború).

Kerettantervi kulcsfogalmak, adatok

Kulcsfogalmak: Társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, felemelkedés, , elit réteg, lesüllyedés, népesedés, népességrobbanás, népességfogyás, migráció, életmód, város, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, gyarmatosítás, gazdasági válság, adó, politika, állam, államforma, államszervezet, hatalmi ág, egyeduralom, monarchia, alkotmányos királyság, köztársaság, parlamentarizmus, közigazgatás, birodalom, szuverenitás, centrum, periféria, vallás, monoteizmus, vallásüldözés, antijudaizmus.

Fogalmak: újkor, felfedező, gyarmat, ültetvény, tőke, kapitalizmus, világkereskedelem, abszolutizmus, reformáció, protestáns, evangélikus, református, katolikus megújulás, ellenreformáció, jezsuita, barokk, manufaktúra, vetésforgó, anglikán, puritán, Jognyilatkozat, alkotmányos monarchia, merkantilizmus, alkotmány, felvilágosodás, racionalizmus, a hatalmi ágak megosztása, természetjog, társadalmi szerződés, népszuverenitás, szabad verseny, felvilágosult abszolutizmus,

Személyek: Kolumbusz, Magellán, Vasco da Gama, V. Károly, Luther, Kálvin, Kopernikusz, Spinoza, I. Erzsébet, Cromwell, XIV. Lajos, I. (Nagy) Péter, Spinoza, Montesquieu, Voltaire, Rousseau, Adam Smith, II. (Nagy) Frigyes, Washington.

Topográfia: Amerika, Németalföld, London, Versailles, Szentpétervár, Poroszország, Szilézia, Lengyelország, gyarmatok Észak-Amerikában.

Kronológia: 1492 (Amerika felfedezése, Kolumbusz Amerikában), 1517 (Luther fellépése, a reformáció kezdete), 1618-48 (a harmincéves háború), 1642-49 (az angol polgárháború), 1689 (a Jognyilatkozat kiadása), 1776. július 4. (az amerikai Függetlenségi nyilatkozat kiadása, az Amerikai Egyesült Államok létrejötte).

5. MAGYARORSZÁG A KORA ÚJKORBAN (1490-1790)

Érettségi témák

Középszint

A mohácsi vész és az ország három részre szakadása.
A várháborúk (1541-1568).
Erdély sajátos etnikai és vallási helyzete.
A hazai reformáció és a barokk kulturális hatásai.
A Rákóczi-szabadságharc okai, főbb eseményei és eredményei.
Demográfiai és etnikai változások a 18. században. Mária Terézia és II. József reformjai.

Emelt szint

A három országrész berendezkedése.
Bethlen Gábor fejedelemsége.
Zrínyi Miklós tevékenysége és a török kiűzése Magyarországról.
Reformáció és katolikus megújulás Magyarországon.

Kerettantervi kulcsfogalmak, adatok

Kulcsfogalmak: Társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, felemelkedés, lesüllyedés, népesedés, népességrobbanás, népességfogyás, migráció, életmód, város, nemzetiség, etnikum, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, gazdasági válság, adó, politika, állam, államforma, államszervezet, hatalmi ág, egyeduralkodó, monarchia, parlamentarizmus, közigazgatás, rendelet, birodalom, szuverenitás, centrum, periféria, vallás, vallásüldözés.

Fogalmak: végvár, hódoltság, szultán, szpáhi, janicsár, örökös jobbágyság, hajdú, vitézlő rend, unitárius, kuruc, labanc, trónfosztás, betelepítés, betelepülés, Pragmatica Sanctio, Helytartótanács, felső tábla, alsó tábla, vámrendelet, úrbéri rendelet, úrbér, zsellér, Ratio Educationis, türelmi rendelet, jobbágyrendelet.

Személyek: II. Lajos, Szapolyai János, I. Ferdinánd, I. Szulejmán, Dobó István, Zrínyi Miklós, Károli Gáspár, Bocskai István, Bethlen Gábor, Pázmány Péter, Zrínyi Miklós (a költő és hadvezér), I. Lipót, Savoyai Jenő, II. Rákóczi Ferenc, III. Károly, Mária Terézia, II. József, Kazinczy Ferenc.

Topográfia: Mohács, Kőszeg, Buda, Hódoltság, Erdélyi Fejedelemség, Gyulafehérvár, Pozsony, Eger, Szigetvár, Debrecen, Sárospatak, Ónod, Nagyszombat, Bécs, Határőrvidék, Bácska, Bánát.

Kronológia: 1526 (a mohácsi csata), 1541 (Buda török elfoglalása, az ország tényleges három részre szakadása), 1552 (a „nagy várháborúk” éve, Eger sikertelen török ostroma), 1566 (Szigetvár eleste), 1591-1606 (a tizenöt éves háború), 1664 (Zrínyi Miklós téli hadjárata, a vasvári béke), 1686 (Buda visszafoglalása), 1699 (a karlócai béke), 1703-11 (a Rákóczi-szabadságharc), 1707 (az ónodi országgyűlés), 1711 (a szatmári béke), 1723 (Pragmatica Sanctio), 1740-80 (Mária Terézia), 1780-1790 (II. József).

6. A POLGÁRI ÁTALAKULÁS, A NEMZETÁLLAMOK ÉS AZ IMPERIALIZMUS KORA (1789-1914)

Érettségi témák

Középszint

Az Emberi és polgári jogok nyilatkozatának alapkérdései.
A korszak főbb eszmeáramlatainak (liberalizmus, nacionalizmus, konzervativizmus és szocializmus) jellemzői.
A szövetségi rendszerek kialakulása.
Az ipari forradalmak legjelentősebb területei (könnyűipar, nehézipar, közlekedés), néhány találmánya és a gyáripar kezdetei.

Emelt szint

A napóleoni háborúk fordulópontjai.
A nagyhatalmi együttműködés céljai és rendszere a bécsi kongresszus nyomán.
Az egységes Németország létrejötte és nagyhatalommá válása.
Gyarmatok és gyarmattartók a 19. század közepétől az első világháborúig.
Az ipari forradalmak társadalmi hatásai (demográfia, életmód, nők helyzete).

Kerettantervi kulcsfogalmak, adatok

Kulcsfogalmak: Társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, forradalom, társadalmi mobilitás, felemelkedés, lesüllyedés, elit réteg, népesedés, népességrobbanás, népességfogyás, migráció, életmód, város, nemzet, nemzetiség, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, gazdasági válság, adó, politika, állam, államforma, államszervezet, hatalmi ág, egyeduralom, monarchia, királyság, császárság, köztársaság, parlamentarizmus, demokrácia, népképviselő, közigazgatás, birodalom, szuverenitás, centrum, periféria, emberi jog, állampolgári jog, vallás, vallásüldözés, vallásszabadság, lelkiismereti szabadság, jogegyenlőség, emancipáció.

Fogalmak: a hatalmi ágak megosztása, társadalmi szerződés, népszuverenitás, népfeltség elve, nemzetállam, szabad verseny, Emberi és polgári jogok nyilatkozata, ökumenikus gondolkodás, alkotmány, jakobinus, terror, nacionalizmus, liberalizmus, konzervativizmus, szocializmus, Szent Szövetség, polgári nemzet, ipari forradalom, tőkés, bérmunkás, kapitalizmus, urbanizáció, monopólium, futószalagos termelés, polgári állam, középosztály, városiasodás, emancipáció, (politikai) antiszemitizmus, cionizmus, szakszervezet, keresztényszocializmus, szociáldemokrácia, polgárháború, egyenlőtlen fejlődés, nagyhatalom, hármas szövetség, antant, keleti kérdés, tömegkultúra.

Személyek: XVI. Lajos, Danton, Robespierre, Napóleon, Metternich, Watt, Stephenson, Marx, III. Napóleon, Garibaldi, I. Vilmos császár, Bismarck, II. Vilmos, Lincoln, Edison, Rotschildok, Herz²Tivadar, Viktória királynő, XIII. Leó.

Topográfia: Párizs, Waterloo, Piemont, Olaszország, Német Császárság, Szezei-csatorna, Elzász-Lotaringia, Balkán.

Kronológia: 1789. július 14. (a Bastille ostroma, a francia forradalom kitörése), 1793-1794 (a jakobinus diktatúra), 1804-1814/15 (Napóleon császársága), 1815 (a waterlooi csata), 1848 (forradalmak Európában), 1853–56 (a krími háború), 1859 (a solferinói ütközet), 1861-65 (az Egyesült Államok polgárháborúja), 1866 (a königgrätzi csata), 1871 (a Német Császárság létrejötte), 1882 (a hármas szövetség megalakulása), 1907 (a hármas antant létrejötte).

7. A POLGÁROSODÁS KEZDETEI ÉS KIBONTAKOZÁSA MAGYARORSZÁGON (1790-1914)

Érettségi témák

Középszint

A reformkor fő kérdései, Széchenyi és Kossuth reformprogramja.
 A pesti forradalom eseményei, az áprilisi törvények. A szabadságharc főbb katonai és politikai eseményei.
 A kiegyezéshez vezető út.
 A kiegyezés tartalma és értékelése.
 Gazdasági változások a dualizmus korában.
 A magyar polgárosodás társadalmi, gazdasági jellegzetességei, sajátosságai.
 Népek, nemzetiségek (pl.: zsidók, németek) szerepe a modernizációban.
 Etnikai viszonyok és a nemzetiségi kérdés a dualizmus korában.

Emelt szint

A nemzeti eszme a reformkorban.
 A rendi országgyűlés és a megyerendszer működése.
 Népek, nemzetiségek (pl.: németek, zsidók, szlávok) szerepe a forradalom és szabadságharc eseményeiben.
 A polgári állam kiépülése Magyarországon (közigazgatás, közegészségügy, iskolahálózat).
 Budapest világvárossá fejlődése.
 Társadalmi és életmódbeli változások a dualizmus korában. Egyenlőség és emancipáció.

Kerettantervi kulcsfogalmak, adatok

Kulcsfogalmak: Társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, felemelkedés, lesüllyedés, elit réteg, középréteg, alsó réteg, korfa, népesedés, népességrobbanás, migráció, életmód, város, nemzet, nemzetiség, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, gazdasági válság, adó, politika, állam, államforma, államszervezet, önkényuralom, hatalmi ág, egyeduralom, monarchia, parlamentarizmus, közigazgatás, birodalom, szuverenitás, centrum, periféria, népképviselő, vallás, jogegyenlőség, emancipáció.

Fogalmak: jakobinus, rendi országgyűlés, alsótábla, felsőtábla, reformkor, reform, polgári átalakulás, liberális nemesség, centralista, államnyelv, önkéntes és kötelező örökváltás, köztelherviselés, érdekegyesítés, védővám, márciusi ifjak, nemzetőrség, áprilisi törvények, felelős kormány, cenzúra, sajtószabadság, népképviselő, cenzusos választójog, jobbágyfelszabadítás, emancipáció, honvédség, tavaszi hadjárat, Függetlenségi nyilatkozat, trónfosztás, emigráció, passzív ellenállás, húsvéti cikk, kiegyezés, dualista monarchia, közös ügy, gazdasági kiegyezés, Dunai Konföderáció, nemzetiségi törvény, horvát-magyar kiegyezés, Szabadelvű Párt, Szociáldemokrata Párt, választójog, agrárország, torlódó társadalom, úri középosztály, dzsentri, kivándorlás, asszimiláció, amnesztia, vallási egyenjogúság, zsidó emancipáció, állami anyakönyvezés, polgári házasság, népoktatás, millennium.

Személyek: Széchenyi István, Wesselényi Miklós, Kölcsey Ferenc, Deák Ferenc, Kossuth Lajos, Metternich, Batthyány Lajos, Szemere Bertalan, Petőfi Sándor, Jellasics, Görgei Artúr, Ferenc József, Windischgrätz, Bem József, Haynau, Alexander Bach, Deák Ferenc, I. Ferenc József, gróf Andrássy Gyula, báró Eötvös József, Tisza Kálmán, Baross Gábor, Wekerle Sándor, Tisza István, Puskás Tivadar, Kandó Kálmán, Ganz Ábrahám, Bánki Donát, Löw Emánuel.³

Topográfia: Pest-Buda, Vaskapu, Pákozd, Isaszeg, Debrecen, Buda, Világos, Arad, Osztrák-Magyar Monarchia, Budapest, Bécs, Fiume, Bosznia-Hercegovina..

Kronológia: 1830 (Széchenyi István: Hitel című művének megjelenése, a reformkor kezdete), 1832-36 (rendi országgyűlés, reformországgyűlés), 1844 (a magyar nyelv államnyelvvé nyilvánítása), 1848. március 15. (forradalom Pesten), 1848. április 11. (az áprilisi törvények), 1848. szeptember 29. (a pákozdi csata), 1849. április 6. (az isaszegi csata), 1849. április 14. (a függetlenség kimondása, a Függetlenségi nyilatkozat), 1849. május 21. (Buda felszabadítása), 1849. augusztus 13. (a világosi fegyverletétel), 1849. október 6. (az aradi vértanúk és Batthyány Lajos kivégzése), 1865 (Deák Ferenc húsvéti cikke), 1867 (a kiegyezés, Ferenc József megkoronázása), 1868 (a nemzetiségi és népiskolai törvény, a horvát-magyar kiegyezés), 1875-90 (Tisza Kálmán miniszterelnöksége), 1873 (Budapest létrejötte), 1896 (a millennium), 1905 (a Szabadelvű Párt választási veresége, belpolitikai válság).

8. A VILÁGHÁBORÚK KORA (1914-1945)

Érettségi témák

Középszint

Az első világháború (hadviselők, frontok, a háború jellege). Az első világháborút lezáró békerendszer.

A náci Németország legfőbb jellemzői.

A kommunista ideológia és a sztálini diktatúra a Szovjetunióban.

A világháború előzményei, kitörése és jellemzői.

A holokauszt.

Emelt szint

Életmód és mindennapok a 20. század első felében.

A világgazdasági válság és a New Deal.

Az olasz fasizmus jellemzői.

A második világháború főbb hadi és diplomáciai eseményei.

Kerettantervi kulcsfogalmak, adatok

Kulcsfogalmak: Társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, felemelkedés, lesüllyedés, népesedés, népességrobbanás, migráció, életmód, város, nemzet, nemzetiség, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, gazdasági válság, adó, politika, állam, államforma, államszervezet, hatalmi ág, egyeduralom, demokrácia, monarchia, köztársaság, parlamentarizmus, diktatúra, közigazgatás, birodalom, szuverenitás, centrum, periféria, népképviselő, vallás, monoteizmus, vallásüldözés, antiklerikalizmus, emberi jog, állampolgári jog, háború, hadsereg.

Fogalmak: villámháború – állóháború/állásháború, központi hatalmak, frontvonal, hátszország, kétfrontos háború, antant, békediktátum, jóvátétel, Népszövetség, revízió, reváns, kisantant, bolsevik, szovjet, kommunizmus, általános választójog, tömegpárt, fasizmus, korporatív állam, kisantant, Dawes-terv, proletárdiktatúra, pártállam, államosítás, kollektivizálás, tervutasításos rendszer, GULAG, személyi kultusz, koncepció, tőzsde, részvény, túltermelési válság, New Deal, totális diktatúra, tömegpropaganda, fasizmus, nemzetiszocializmus, fajelmélet, zsidóüldözés, Führer, SS, Berlin-Róma tengely, Anschluss, tekintélyelvű állam, erőszakmentes ellenállás, magaskultúra (elitkultúra), tömegkultúra, háromhatalmi egyezmény, tengelyhatalmak, gettó, deportálás, partizán, koncentrációs tábor, megsemmisítő tábor, népiirtás, emberirtás, holokauszt, soá, porrajmos (roma/cigány népiirtás), genocídium, partizán, totális háború, furcsa háború, hadigazdaság, Vörös Hadsereg, antifasiszta koalíció, polgárjog.

Személyek: II. Vilmos, Lenin, Trockij, II. Miklós, Wilson, Clemenceau, Mussolini, Sztálin, Roosevelt, Keynes, Hitler, Goebbels, Gandhi, Churchill, Rommel, Montgomery, Zsukov, Eisenhower, De Gaulle.

Topográfia: Szarajevó, (Szent)Pétervár, Szerb-Horvát-Szlovén Királyság, Csehszlovákia, a balti államok, Lengyelország, Kelet-Közép-Európa, Szovjetunió, Brit Nemzetközösség, Berlin, weimari köztársaság, Moszkva, New York, Saar-vidék, Rajna-vidék, Szudéta-vidék, Leningrád, Pearl Harbor, Midway, El-Alamein, Sztálingrád, Kurszk, Auschwitz, Jalta, Potsdam, Hiroshima, Normandia.

Kronológia: 1914–18 (az első világháború), 1914. június 28. (a szarajevói merénylet) 1914. július 28. (az Osztrák–Magyar Monarchia hadat üzen Szerbiának, a világháború kirobbanása), 1917 (a februári forradalom és a bolsevikok hatalomátvétele Oroszországban), 1918. november 11. (az első világháború vége), 1919 (a békekonferencia kezdete, a versailles-i béke), 1922 (fasiszta hatalomátvétel Olaszországban, a Szovjetunió létrehozása), 1924 (a Dawes-terv), 1925 (a locarnói egyezmény), 1929-1933 (a világgazdasági válság), 1933 (Hitler hatalomra kerülése), 1936 (Berlin–Róma tengely), 1938 (Anschluss, a müncheni konferencia), 1939. augusztus 23. (a szovjet-német megneemtámadási egyezmény), 1939. szeptember 1. (Németország megtámadja Lengyelországot, kitör a második világháború), 1941. június 22. (Németország megtámadja a Szovjetuniót), 1941. december 7. (Pearl Harbor, az Egyesült Államok hadba lépése), 1942 (a Midway-szigetnél lezajlott ütközet, az el-alameini csata), 1943. február eleje (a sztálingrádi csata vége), 1943 (a kurszki csata), 1944. június 6. (megkezdődik a szövetségesek normandiai partraszállása), 1945. február (a jaltai konferencia), 1945. május 9. (az európai háború befejeződése), 1945. augusztus 6. (atomtámadás Hiroshima ellen), 1945. szeptember 2. (Japán fegyverletételével véget ér a második világháború).

9. MAGYARORSZÁG A VILÁGHÁBORÚK KORÁBAN (1914-1945)

Érettségi témák

Középszint

A trianoni békediktátum és következményei.
Az ellenforradalmi rendszer konszolidációjának legfontosabb lépései.
A magyar külpolitika a két világháború között.
A politikai rendszer főbb jellemzői.
Társadalmi, gazdasági, ideológiai kérdések.
Társadalmi rétegződés és életmód a húszas-harmincas években.
Az antiszemitizmus megjelenési formái és a „zsidókérdés” Magyarországon.
Magyarország háborúba lépése és részvétele a Szovjetunió elleni harcokban.
Magyarország német megszállása és a nyilas hatalomátvétel.
A holokauszt Magyarországon.

Emelt szint

Magyarország az első világháborúban.
Az őszirozsás forradalom és a tanácsköztársaság.
A válság és hatása: a belpolitikai élet változásai az 1930-as években.
A klebelsbergi oktatás- és kultúrpolitika.
Magyarország a náci birodalom árnyékában. A területi revízió lépései.
Kállay Miklós miniszterelnöksége.

Kerettantervi kulcsfogalmak, adatok

Kulcsfogalmak: Társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, felemelkedés, lesüllyedés, elit réteg, középréteg, alsó réteg, népesedés, népességrobbanás, migráció, életmód, város, nemzet, nemzetiség, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, gazdasági válság, adó, politika, állam, államforma, államszervezet, monarchia, parlamentarizmus, közigazgatás, szuverenitás, centrum, periféria, választójog, polgárjog, vallás, vallásüldözés, emberi jog, állampolgári jog.

Fogalmak: őszirozsás forradalom, Kommunisták Magyarországi Pártja (KMP), tanácsköztársaság, egypártrendszer, proletárdiktatúra, egyházellenesség, vallásellenesség, ellenforradalom, kormányzó, vörösteror, fehérterror, konszolidáció, revízió, (politikai) antiszemitizmus, numerus clausus, földreform, népszövetségi kölcsön, pengő, Magyar Nemzeti Bank, revízió, irredentizmus, kultúrfölény, társadalombiztosítás, agrárrolló, népi mozgalom, nyilas mozgalom, nyílt és titkos szavazás, zsidótörvény, győri program, első bécsi döntés, fegyveres semlegesség, második bécsi döntés, „hintapolitika”, gettó, deportálás, munkaszolgálat, hadifogság, kiugrási kísérlet, malenkij robot.

Személyek: IV. Károly, Károlyi Mihály, Jászi Oszkár, Garami Ernő, Kun Béla, Aponyi⁴ Albert, Horthy Miklós, Teleki Pál, Bethlen István, Klebelsberg Kunó,⁵ Gömbös Gyula, Imrédy Béla, Szent-Györgyi Albert, Bárdossy László, Kállay Miklós, Szálasi Ferenc, Wallenberg.

Topográfia: Sarajevó, Doberdó, Szerb-Horvát-Szlovén Királyság, Csehszlovákia, Jugoszlávia, Románia, a trianoni Magyarország, Felvidék, Kárpátalja, Újvidék, Kamenyec-podolszki, Voronyezs, Don-kanyar, Délvidék és Észak-Erdély.

Kronológia: 1914–18 (az első világháború), 1914. június 28. (a sarajevói merénylet), 1918. október 31. (az őszirozsás forradalom győzelme), 1918. november 3. (a padovai fegyverszünet), 1919. március 21. – augusztus 1. (a proletárdiktatúra időszaka), 1920. március (Horthy kormányzóvá választása), 1920. június 4. (a trianoni békediktátum aláírása). 1920 (a numerus clausus, földreform) 1921-31 (Bethlen István miniszterelnöksége), 1927 (a pengő bevezetése), 1932-1936 (Gömbös Gyula miniszterelnöksége), 1938. november 2. (az első bécsi döntés), 1939. március (Kárpátalja visszacsatolása), 1940. augusztus 30. (a második bécsi döntés), 1941. április (magyar támadás Jugoszlávia ellen), 1941. június 26. (Kassa bombázása), 1941. június 27. (Magyarország hadba lépése), 1942-1944 tavasza (Kállay Miklós miniszterelnöksége), 1943. január (a doni katasztrófa), 1944. március 19. (a németek megszállják Magyarországot), 1944. október 15-16. (Horthy Miklós sikertelen kiugrási kísérlete, nyilas hatalomátvétel), 1944. december 21. (Debrecenben összeül az Ideiglenes Nemzetgyűlés), 1945. április (Magyarország felszabadítása a náci uralom alól, a szovjet megszállás kezdete, a háború vége Magyarországon).

⁴ Helyesen: Apponyi.

⁵ Helyesen: Kuno.

10. A JELENKOR (1945-TŐL NAPJAINKIG)

Érettségi témák

Középszint

A keleti és a nyugati blokk főbb politikai, gazdasági, társadalmi jellemzői, a hidegháborús szembenállás jellemzői.
Az ENSZ létrejötte, működése.
A kétpólusú világrend megszűnése; a Szovjetunió és Jugoszlávia szétesése; Németország újraegyesítése.
Az Európai Unió alapelvei, intézményei és működése.
A globális világgazdaság ellentmondásai.

Emelt szint

Nemzetközi konfliktusok a hidegháború idején (berlini válság, Korea, Kuba, Vietnam).
A gyarmati rendszer felbomlása Indiában. A Kínai Népköztársaság létrejötte.
A közel-keleti helyzet összetevői, az izraeli állam.
Az európai integráció főbb állomásai (bővülés és mélyülés).
A tömegkultúra új jelenségei napjainkban.

Kerettantervi kulcsfogalmak, adatok

Kulcsfogalmak: Társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, népesedés, népességrobbanás, migráció, életmód, város, nemzet, nemzetiség, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, piacgazdaság, gazdasági válság, adó, politika, állam, államforma, köztársaság, államszervezet, parlamentarizmus, közigazgatás, diktatúra, birodalom, szuverenitás, centrum, periféria, népképviselő, demokrácia, emberi jog, (állam)polgári jog, vallás, vallásüldözés.

Fogalmak: Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ), szuperhatalom, vasfüggöny, hidegháború, fegyverkezési verseny, kétpólusú világ, NATO, Varsói Szerződés, KGST, Európai Gazdasági Közösség (Közös Piac), berlini fal, harmadik világ, el nem kötelezettek mozgalma, újantiszemitizmus, enyhülési politika, jóléti állam, (szociális) piacgazdaság, tervgazdaság, ökumené, harmadik világ, beat korszak, hippy mozgalom, olajválság, olajárrobbanás, iszlám fundamentalizmus, terrorizmus, Cartha '77 mozgalom, prágai tavasz, diáklázadások, szolidaritás, Európai Unió, PC, mobiltelefon, atomkatasztrófa, mamutcégek, nemzetközi pénzvilág, csúcstechnológia, globalizáció, multikulturalizmus, nemzetközi terrorizmus, vallási fanatizmus, xenofóbia, fogyasztói társadalom, adósságspirál, globális felmelegedés, ökológiai katasztrófa, fenntarthatóság, környezetvédelem, fiatalodó és öregedő társadalom, migráció, foglalkozási szerkezet, diszkrimináció, integráció, euró, internet, tömegkommunikáció.

Személyek: Sztálin, Mao Ce-tung, Truman, Marshall, Adenauer, Hruscsov, Kennedy, Ben Gurion, Tito, De Gaulle, Brezsnyev, Ceaușescu,⁶ Willy Brandt, Thatcher, Reagan, Gorbacsov, Helmut Kohl, Lech Wałęsa, Václav Havel, II. János Pál, George Bush, Borisz Jelcin, Bill Clinton, Tony Blair, George W. Bush.

Topográfia: Szovjetunió, NSZK, NDK, Közel-Kelet, Izrael, Palesztina, Kuba, Kína, Korea (Észak- és Dél-Korea), Vietnam (Észak- és Dél-Vietnam), Berlin, Helsinki, Prága, Gdańsk, Csernobil, Temesvár, Ukrajna, Észtország, Lettország, Litvánia, Csehország, Szlovákia, Szerbia, Horvátország, Szlovénia, Németország, az EU tagállamai.

Kronológia: 1945 (az ENSZ létrejötte), 1946 (a fultoni beszéd), 1947 (a Truman-elv, a párizsi béke, India függetlensége), 1948 (Izrael létrejötte), 1949 (az NSZK, az NDK, a NATO, a KGST, a Kínai Népköztársaság létrejötte, a szovjet atombomba), 1950-1953 (a koreai háború), 1953 (Sztálin halála), 1955 (a Varsói Szerződés), 1956 (az SZKP XX. kongresszusa, a szuezi válság), 1957 (a római szerződések), 1959 (a kubai forradalom), 1961 (a berlini fal építése, Gagarin űrrepülése), 1962 (a kubai rakétaválság), 1962-1965 (a második vatikáni zsinat), 1964-1973 (a vietnami háború), 1967 (a „hatnapos háború”), 1968 (a prágai tavasz, a Brezsnyev-doktrína, párizsi diáklázadások), 1969 (az első Holdra szállás), 1975 (a helsinki értekezlet), 1989 (a kelet-közép-európai rendszerváltások, a berlini fal lebontása), 1991 (a Varsói Szerződés és a KGST felszámolása, a Szovjetunió szétesése és az Öböl-háború kirobbanása), 1992 (a maastrichti szerződés aláírása), 1993 (Csehország és Szlovákia szétválása), 1995 (a schengeni egyezmény életbe lépése), 1991-1999 (a délszláv háború), 1999 (Jugoszlávia NATO bombázása), 1991-2004 (Jugoszlávia felbomlása), 2001 (terrortámadás az Egyesült Államok ellen), 2002 (az euró bevezetése), 2004 (tíz új tagállam csatlakozik az EU-hoz, közöttük Magyarország is).

11. MAGYARORSZÁG 1945-TŐL A RENDSZERVÁLTOZÁSIG

Érettségi témák

Középszint

Az egypárti diktatúra működése, a gazdasági élet és a mindennapok jellegzetességei a Rákosi-korban.
 Az 1956-os forradalom és szabadságharc kitörésének okai és főbb eseményei; a megtorlás.
 A rendszer jellemzői a Kádár-korszakban, életmód és mindennapok.
 A rendszerváltozás főbb eseményei.
 A piacgazdaságra való áttérés és következményei.
 A határon túli magyarság 1945-től.

Emelt szint

Magyarország szovjetizálása (1945-1949).
 A magyar forradalom nemzetközi jelentősége és összefüggései.
 A Kádár-rendszer válsága, a külpolitikai változások és az ellenzéki mozgalmak.
 A közjogi rendszer átalakítása (1990-2011).
 Demográfiai változások Magyarországon 1945-től.

Kerettantervi kulcsfogalmak, adatok

Kulcsfogalmak: Társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, felemelkedés, lesüllyedés, elit réteg, középréteg, alsó réteg, népesedés, népességrobbanás, migráció, életmód, város, nemzet, nemzetiség, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, adó, politika, állam, államforma, köztársaság, államszervezet, parlamentarizmus, közigazgatás, szuverenitás, népképviselő, demokrácia, diktatúra, emberi jog, (állam)polgári jog, vallás, vallásüldözés, egyházüldözés, vallásszabadság.

Fogalmak: Szövetséges Ellenőrző Bizottság, földosztás, Független Kisgazdapárt, Nemzeti Parasztpárt, Magyar Kommunista Párt, Szociáldemokrata Párt, háborús bűnös, népbíróság, kitelepítés, lakosságcsere, Magyar Dolgozók Pártja (MDP), államosítás, népköztársaság, internálás, osztályharc, ÁVH, besúgó hálózat, ügynök, egypártrendszer, pártállam, reakciós, koncepciós perek, kulák, tervgazdaság, kollektivizálás, szövetkezet, beszolgáltatás, iparosítás, kétkeresős családmodell, tömegpropaganda, aranycsapat, Petőfi Kör, MEFESZ, intervenció, Magyar Szocialista Munkáspárt (MSZMP), disszidens, amnesztia, új gazdasági mechanizmus, háztáji, második gazdaság, „három T”, lakótelep, televízió, Rubik-kocka, ellenzéki mozgalmak, szamizdat, besúgó, ügynök, monori találkozó, lakiteleki találkozó, ellenzéki kerekasztal, spontán privatizáció, falurombolás, MDF, SZDSZ, FIDESZ, MSZMP, FKgP, KDNP, MSZP, többpártrendszer, gyülekezési jog, pluralizmus, jogállam, demokratikus intézményrendszer, nemzeti kerekasztal, sarkalatos törvények, rendszerváltás/rendszerváltozás, Alkotmánybíróság, privatizáció, kárpótlás, migráció, mobilitás, foglalkozási szerkezet, munkanélküliség, diszkrimináció, szegregáció, kirekesztés, fajgyűlölet, anti-cionizmus, integráció, népszavazás, ombudsman, autonómia, magyar igazolvány, kettős állampolgárság.

Személyek: Mindszenty József, Tildy Zoltán, Nagy Ferenc, Kovács Béla, Kéthly Anna, Esterházy János, Márton Áron, Rákosi Mátyás, Rajk László, Kádár János, Nagy Imre, Maléter Pál, Bibó István, Kádár János, Nagy Imre, Pozsgay Imre, Tőkés László, Antall József, Göncz Árpád, Sólyom László, Teller Ede, Horn Gyula, Orbán Viktor, Mádl Ferenc, Medgyessy Péter.

Topográfia: Debrecen, Recsk, Hortobágy, Sztálinváros (Dunaújváros), az 1956-os forradalom főbb fővárosi helyszínei, Mosonmagyaróvár, Salgótarján, Szászhalmabatta,⁷ Monor, Lakitelek, Bős-Nagymaros, a határon túli magyarok lakta területek, Erdély, Kárpátalja, Felvidék, Délvidék, Várvidék (Burgenland).

Kronológia: 1945. március (földosztás), 1945. november (választások Magyarországon), 1946 (a második köztársaság és az új forint), 1947. február 10. (a párizsi béke), 1947 (kékcédulás választások), 1948 (a Magyar Dolgozók Pártjának megalakulása, a nyílt kommunista diktatúra kezdete, az iskolák államosítása), 1949 (a kommunista alkotmány, a Mindszenty- és a Rajk-per), 1950 (a szerzetesrendek feloszlata, a tanácsrendszer létrejötte), 1953-55 (Nagy Imre első miniszterelnöksége), 1956. október 23. (a forradalom kirobbanása), 1956. október 28. (a forradalom győzelme), 1956. november 4. (szovjet támadás indul Magyarország ellen, a forradalom leverésének kezdete), 1958 (Nagy Imre kivégzése), 1963 (részleges amnesztia), 1968 (az új gazdasági mechanizmus bevezetése), 1971 (magyar-vatikáni megállapodás, Mindszenty József elhagyja Magyarországot), 1978 (az Egyesült Államok visszaadja a Szent Koronát), 1985 (a monori találkozó), 1987 (a lakiteleki találkozó), 1980 (Farkas Bertalan a világűrben), 1989. június 16. (Nagy Imre és mártírtársainak újratemetése), 1989. október 23. (a harmadik Magyar Köztársaság kikiáltása), 1989 (társasági és egyesülési törvény), 1990 (szabad országgyűlési és önkormányzati választások), 1991 (a szovjet csapatok kivonása Magyarországról), 1996 (a magyar honfoglalás milicentenárium), 1999 (Magyarország a NATO tagjává válik), 2000 (a magyar államalapítás millenniuma), 2004 Magyarország csatlakozása az Európai Unióhoz).

12. TÁRSADALMI, ÁLLAMPOLGÁRI, PÉNZÜGYI ÉS MUNKAVÁLLALÓI ISMERETEK

Érettségi témák

Középszint

A magyarországi romák története és helyzetének főbb jellemzői napjainkban.
A szociális ellátórendszer fő elemei.
Az emberi jogok ismerete és a jogegyenlőség elvének bemutatása, az állampolgári jogok, kötelességek.
A politikai intézményrendszer fő elemei (országgyűlés, kormány, köztársasági elnök, alkotmánybíróság, ombudsman, helyi önkormányzatok, az Alaptörvény).
A választási rendszer fő elemei.
A háztartás pénzügyei (adók és járulékok, pénzkezelési technikák, banki ügyletek).
A munkaviszonyhoz kapcsolódó jogok és kötelezettségek, a munkaviszony megszűnése.

Emelt szint

Társadalmi rétegződés és társadalmi egyenlőtlenségek. Nemzetiségek Magyarországon.
Az állam gazdasági szerepvállalása. A pénzügyi működése.
A vállalkozási formák, a vállalkozás alapítása és működtetése.

Kerettantervi kulcsfogalmak, adatok

Kulcsfogalmak: Család, társadalom, szocializáció, norma, szabály, jog, kötelesség, kultúra, etnikum, nemzet, nemzetiség, állam, állampolgár, politika, politikai rendszer, államforma, királyság, köztársaság, hatalom, intézmény, szervezet, kormányzás, demokrácia, diktatúra, szélsőséges pártok és mozgalmak, államszervezet, hatalommegosztás, gazdaság, piac, pénz, munka, termelés, fogyasztás, szükséglet, tulajdon, jövedelem, (közszolgálati/kereskedelmi/közösségi) média, tömegkommunikáció, médiahasználat, funkció, médiaszöveg, nyilvánosság, hír, kommentár, hírérték, hírverseny, pártatlanság, hírportál, közösségi oldal.

Fogalmak: Szokás, hagyomány, illem, erkölcs, alapvető emberi jog, gyermeki jog, hivatal, egyenlőség, társadalmi különbség, társadalmi egyenlőtlenség, előítélet, kirekesztés, gyűlöletkeltés, gyűlölet bűncselekmény, szubkultúra, kortárs csoport, helyi társadalom, civil társadalom, kisebbség, többség, érdekképviselő, érdekegyeztetés, identitás, hátrányos helyzet, felelősségvállalás, szolidaritás, önkéntesség, állampolgári jog, állampolgári kötelesség, politikai intézményrendszer, választás, választási rendszer, unió, országgyűlés, helyhatóság, politikai részvétel, közvetett demokrácia, közvetlen demokrácia, önkormányzat, párt, parlamenti küszöb, állampolgári jogok biztosa, Állami Számvevőszék, hatalmi ág, közjó, politikai intézmény, média, közélet, nyilvánosság, piacgazdaság, háztartás, vállalat, belföld, külföld, pénzügyi közvetítő, bankjegy, pénzhelyettesítő, költségvetés, bevétel, kiadás, egyenleg, megtakarítás, betét, kötvény, befektetési jegy, hitelfelvétel, kamat, árfolyam, infláció, költségvetés, adó, járulékok, vállalkozás, személyi jövedelemadó, áfa, juttatások, társadalombiztosítás, nyugdíjjárulékok, költségvetési intézmény, költségvetési egyenleg, deficit, pénzügyi piac, monetáris politika, jegybank, bankrendszer, (kereskedelmi) bank, megtakarítás, forrás, tőzsde, értékpapír, rt, kft, kkt, bt, egyéni vállalkozás, szövetkezet, korlátlan felelősség, korlátolt felelősség, egyetemleges felelősség, biztosító társaság, lízingtársaságok, pénzügyi közvetítő rendszer, állás, biztosítás, szerződés, munkaerőpiac, munkaadó, munkavállaló, foglalkoztatás, munkaviszony, önéletrajz, motivációs levél, munkajog, munkaszerződés, munkaidő, munkabér, adózás, adóbevallás, egészségbiztosítás, munkanélküliség, munkanélküli ellátás, álláskeresési támogatás, háztartás, társadalmi juttatás, tulajdonból származó jövedelem, örökség, nyereség, vagyon, létszükségleti kiadás, nem létszükségleti kiadás, beruházás, egyenleg, megtakarítás, befektetés, hitel, bankszámla, bankkártya, banki művelet, lakossági folyószámla.